

Дерун Андрій Михайлович
*аспірант Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України*
Дерун Андрей Михайлович
*аспірант Інститута подготовки кадров
Государственной службы занятости Украины*
Derun A. M.
*Postgraduate Student, Personnel Training Institute of
State of Employment Service of Ukraine*

ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО СТРУКТУРУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

ВЛИЯНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННОГО СТРУКТУРИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА ЗАНЯТОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ В УКРАИНЕ

INFLUENCE OF THE ORGANIZATIONAL STRUCTURING OF ENTREPRENEURSHIP ON THE EMPLOYMENT OF POPULATION IN UKRAINE

Анотація. У статті досліджено основні тенденції організаційного структурування бізнесу та їх вплив на зайнятість населення в Україні. Показано, що підприємницьке середовище господарську діяльність здійснює переважно в малих організаційних формах, що не сприяє створенню інновацій. Обґрунтовано пріоритетні напрями формування політики зайнятості населення, що має бути тісно пов'язана із процесами організаційного структурування підприємництва, завданнями інноваційно-індустріального розвитку галузей та базується на ідеї перерозподілу працівників із низькопродуктивних галузей в більш продуктивні. Запропоновано методичні підходи щодо створення високопродуктивних робочих місць на основі зміни пропорцій між малими, середніми та великими підприємствами з метою впровадження сучасних технологій, модернізації виробництва, активізації інноваційної діяльності, підвищення рівня зайнятості населення в офіційному секторі національної економіки.

Ключові слова: ринок праці, організаційні форми, великі, середні, малі підприємства, інноваційний розвиток, інноваційна зайнятість, державна політика зайнятості.

Аннотация. В статье исследованы основные тенденции организационного структурирования бизнеса и их влияние на занятость населения в Украине. Показано, что предпринимательская среда осуществляет хозяйственную деятельность преимущественно в малых организационных формах, что не способствует созданию инноваций. Обоснованы приоритетные направления формирования политики занятости населения, которая должна быть тесно связана с процессами организационного структурирования предпринимательства, задачами инновационно-индустриального развития отраслей и базируется на идее перераспределения работников с низкопродуктивных отраслей в более продуктивные. Предложены методические подходы к созданию высокопродуктивных рабочих мест на основе изменения пропорций между малыми, средними и крупными предприятиями с целью внедрения современных технологий, модернизации производства, активизации инновационной деятельности, повышения уровня занятости населения в официальном секторе национальной экономики.

Ключевые слова: рынок труда, организационные формы, большие, средние, малые предприятия, инновационное развитие, инновационная занятость, государственная политика занятости.

Annotation. The main tendencies of organizational structuring of business and their influence on employment of the population in Ukraine are analyzed here. It's shown that entrepreneurial environment undertakers economic activity mainly in small organizational forms, which doesn't promote creation of innovations. The priority directions of employment policy formation of

the population are justified. It's shown that it should be closely connected with the processes of organizational structuring of entrepreneurship and tasks of the innovational and industrial development of industries. It's based on the idea of redistribution of workers from low-productive industries to more productive ones. Methodical approaches to creation of highly productive jobs are proposed. It must be based on changes in proportions between small, medium and large enterprises. The main aim will be the introduction of modern technologies, modernization of production, activation of innovation activity, increase of employment level in the official sector of the national economy.

Keywords: labour-market, organizational forms, large enterprises, medium enterprises, small enterprises, innovation's development, innovative employment, public policy of employment.

Постановка проблеми. Інноваційно-інвестиційну модель в Україні необхідно розбудувати на базі створення інституційних, економічних та організаційних умов для сталого розвитку галузей економіки, які визначають рівень конкурентоспроможності держави та її технологічно-індустріальні перспективи. Проте в Україні отримали розвиток низькотехнологічні сировинні та малонаукоємні галузі. Підприємницьке середовище свою господарську діяльність здійснює переважно в малих організаційних формах. У свою чергу подрібнення бізнесу та обмежені у зв'язку з цим інноваційні перспективи малих форм господарської діяльності автоматично позначаються на ринку праці та зайнятості населення. Тому дослідження проблематики формування політики зайнятості в Україні, яка залежить від тенденцій організаційного структурування підприємництва та інноваційних перспектив галузей національної економіки, є актуальною.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретичні питання організаційного структурування підприємництва досліджено в працях зарубіжних вчених: І. Ансоффа, Т. Веблена, П. Друкера, Дж. Коммонса. Л. Конторовича, Д. Корнаї, К. Менара, Ю. Львова, Дж. Хікса, А. Шаститко. Важливий вклад в удосконалення системи управління організаційними структурами підприємництва внесли вітчизняні вчені: О. Амоща, М. Білопольський, І. Булеєв, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Чумаченко, А. Чухно та інші. Проблемам відтворення трудового потенціалу та регулювання ринку праці приділено багато уваги в роботах М. Армстронга, Д. Гелбрейта, Р. Еренбурга, Дж. Кейнса, К. Макконнелла, А. Оукена, П. Самуельсона, а також в працях українських вчених: І. Вернадського, С. Подолінського, М. Туган-Барановського, А. Базилюк, Д. Богині, І. Бондар, О. Герасименко, О. Грішнєвої, А. Колода, Е. Лібанової, В. Мандибури, О. Новикової, А. Пересади та інших вчених.

Метою статті є обґрунтування пріоритетних напрямів формування політики зайнятості в Україні, що тісно пов'язана із процесами організаційного структурування підприємництва, завданнями інноваційного та індустріального розвитку галузей національної економіки.

Основні результати дослідження. З метою реалізації в Україні стратегії структурної перебудови національної економіки необхідно визначити пріоритетні галузі, що доцільно розвивати та надавати їм державну підтримку, а також сформувати конкурентний ринок праці, який спроможний гарантувати зайнятість в інноваційних галузях національної економіки. Це дуже важливо з огляду на стан інноваційної діяльності в Україні. Якщо у 1995 році частка підприємств, що реально впровадили інновації, становила 22,9%, то за результатами 2015 року – знизилася до 15% (табл. 1). Наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» в частині показників та їх порогових значень, що характеризують стан науково-технологічної безпеки, було визначено, що частка підприємств, які впроваджують інновації має бути збільшена до 50% [6]. Варто звернути увагу, що серед країн Європейського Союзу мінімальні показники інноваційної активності мають Португалія – 26% та Греція – 29%. Найвищі результати по випуску інноваційної продукції досягли такі європейські країни, як Нідерланди (62%), Австрія (67%), Німеччина (69%), Данія (71%), Ірландія та Фінляндія (більше 70%) [11].

Свідченням незадовільного рівня інноваційної активності в Україні є низька частка переробної промисловості в структурі доданої вартості, зокрема, в 2010–2015 рр. вона становила лише 12–14% (в 2007 році – 22,5%) (табл. 1). Частка продукції машинобудування в структурі промислового виробництва в 2015 році знизилася до 6,5%, в той час як за критерієм виробничої безпеки має бути не менше 20% [6]. Варто підкреслити, що розвиток європейських країн став можливим на базі масштабних структурних змін одночасно із активізацією науково-технічного прогресу, ефективної інноваційної діяльності підприємств електроніки та машинобудування, що створило підстави для появи великої кількості високопродуктивних робочих місць.

За даними «The Conference Board Total Economy Database», Україна відстає за показником продуктивності праці (ВВП на одного зайнятого) від старих

Таблиця 1

Тенденції індустріального розвитку економіки України

Показники	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Частка промислових підприємств, які впроваджували інновації, %	11,5	10,7	12,8	13,6	12,9	12,1	15,2
Частка інноваційної продукції в обсязі реалізованої продукції, %	6,7	4,8	3,8	3,3	3,3	2,5	1,4
Частка переробної промисловості:							
– в структурі валової доданої вартості, %	22,5	17,8	13,6	14,1	12,7	13,1	14,2
– в промисловому виробництві, %	73,9	69,4	66,3	67,7	66,8	68,4	64,6
Частка продукції машинобудування в промисловому виробництві, %	13,7	10,6	11,6	11,2	9,7	7,9	6,5

Джерело: систематизовано та розраховано за даними [2; 8].

країн-членів ЄС у 3–6 разів, нових східноєвропейських країн-членів ЄС (крім Румунії та Болгарії) – у 2,0–3,7 рази, а також країн СНД: Азербайджану – у 1,2 рази, Казахстану – у 1,6 рази, Білорусі – у 2 рази [10, с. 4]. Підприємства України практично всіх галузей застосовують застаріле обладнання та технології. Українська економіка характеризується надто високим рівнем енергоємності ВВП. Цей показник є одним із найгірших серед країн світу (у 3,8 рази вищим, ніж у країнах ЄС-27; у 3,2 рази – ніж у Польщі [13, с. 10]. Як наслідок тенденцій деіндустріалізації, Україна посідає низькі місця за індексом глобальної конкурентоспроможності (за результатами 2015 року 79 місце із 144 країн) [15]. Як визначено в Рекомендаціях парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», для якісного прориву в Україні необхідно збільшити питому вагу підприємств, що впроваджують інновації до 35–45%, частку технологічно високих виробництв – до 35–40%, частку наукоємної продукції – до 25–30% [11].

Перспективи активізації інноваційної діяльності напряму залежать від тенденцій зайнятості населення. За даними офіційної статистики кількість економічно активного населення України віком 15–70 років у 2015 році становила 18,1 млн осіб, з них 17,4 млн осіб (96%) були у працездатному віці (табл. 2). Громадян віком 15–70 років 16,4 млн осіб, або 91%, були зайняті економічною діяльністю, а 1,7 млн осіб – безробітні. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) у цілому по Україні у 2015 році становив 9,1% економічно активного населення. Цей показник є дещо вищим серед населення сільської місцевості (9,4%), ніж мешканців міських поселень (9%).

Слід підкреслити, що рівень економічної активності населення віком 15–70 років у 2015 році становив 62,4%, а рівень зайнятості – 56,7% (у населення працездатного віку – 64,7%). Найвищий рівень зайнятості спостерігався серед осіб віком 35–49 років, а найнижчий – у молоді віком 15–24 років та осіб віком 60–70 років.

Таблиця 2

Тенденції зайнятості населення України

Показники	2010 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Економічно активне населення, тис. осіб	20894,1	20851,2	20824,6	19920,9	18097,9
Рівень економічної активності населення, %	63,6	64,5	64,9	62,4	62,4
Населення, зайняте економічною діяльністю, тис. осіб	19180,2	19261,4	19314,2	18073,3	16443,2
Рівень зайнятості населення, %	58,4	59,6	60,2	56,6	56,7
Безробітне населення, тис. осіб	1713,9	1589,9	1510,4	1847,6	1654,7
Рівень безробіття за методологією МОП, %	8,8	8,1	7,7	9,3	9,1
Навантаження зареєстрованих безробітних та 10 вільних робочих місць (вакантних посад), осіб	88	108	110	145	189
Економічно неактивне населення, тис. осіб	11945,0	1456,9	11270,1	12023,0	10925,5
Рівень економічної неактивності, %	36,4	35,5	35,1	37,6	37,6

Джерело: систематизовано за даними [3; 9].

Кількість економічно неактивного населення віком 15–70 років у 2015 році була на рівні 10,9 млн або більше третини всього населення цього віку. Кожна друга особа – це пенсіонер, кожна четверта – учень (студент), кожна п'ята виконувала домашні (сімейні) обов'язки.

Кількість вільних робочих місць, заявлених роботодавцями, на кінець 2015 року дорівнювала 25,9 тис., що на чверть менше, ніж було на кінець 2014 року. Навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) у цілому по країні збільшилося зі 145 осіб на кінець 2014 року до 189 осіб на кінець 2015 року. Варто підкреслити, що найбільшим залишається попит роботодавців на кваліфікованих робітників з інструментом (20% від загальної кількості заявлених вакансій), а найменшим – на кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (1,3%) і технічних службовців (4,5%).

Тенденції організаційного структурування підприємств, які обирають переважно малі форми господарської діяльності, позначається на структурі зайнятого населення за професійними групами, де найбільшу частку на кінець 2015 року склали осо-

би, які працювали у найпростіших професіях (18,4%), працівники сфери торгівлі та послуг (16,4%).

Слід звернути увагу, що найбільше зайнятих працівників сконцентровано в оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів – 3510,7 тис. осіб (це п'ята частина всіх, хто займається економічною діяльністю), у той час, як у промисловості працювало 2573,9 тис. осіб, будівництві – 642,1 тис. осіб, сільському господарстві – 2870,6 тис. осіб (табл. 3). Галузева структура зайнятості є підтвердженням того, що можливості розвитку національної економіки на індустріальній основі є дуже обмеженими.

Організація та ведення бізнесу в малих формах позначається також на поширенні неформальної зайнятості серед населення. У 2015 році кількість неформально зайнятого населення становила 4,3 млн або 26,2% від усього зайнятого населення, більшість з яких працюють в торгівлі, сільськогосподарській галузі, будівництві (табл. 4). Слід звернути увагу, що до 1990 року зайнятістю у неформальному секторі було охоплено лише 2–6% населення України. Основними причинами поширення неформальної зайнятості населення є: дефіцит гідної та високооплачуваної праці

Таблиця 3

Зайнятість населення України за видами економічної діяльності у 2012–2015 рр.

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Усього зайнято, тис. осіб	19261,4	19314,2	18073,3	16443,2
Сільське, лісове та рибне господарство	3308,5	3389,0	3091,4	2870,6
Промисловість	3236,7	3170,0	2898,2	2573,9
Будівництво	836,4	841,1	746,4	642,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4160,2	4269,5	3965,7	3510,7
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1150,9	1163,6	1113,4	998,0
Тимчасове розміщування й організація харчування	326,7	328,9	309,1	277,3
Фінансова та страхова діяльність	315,8	306,2	286,8	243,6
Операції з нерухомим майном	322,2	314,3	286,1	268,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	504,1	493,6	456,0	422,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	343,9	343,3	334,3	298,6
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	1003,6	962,3	959,5	974,5
Освіта	1633,2	1611,2	1587,7	1496,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1181,4	1171,8	1150,5	1040,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	225,6	226,5	221,2	207,9
Інші види економічної діяльності	414,3	423,0	382,2	344,7

Джерело: систематизовано за даними [3; 9].

Таблиця 4

Тенденції зайнятості в неформальному секторі економіки України

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Населення, зайняте економічною діяльністю, тис. осіб	19180,2	19231,1	19261,4	19314,2	18073,3	16443,2
Населення, зайняте у неформальному секторі економіки, тис. осіб	4372,9	4387,3	4349,7	4519,7	4540,9	4303,3
Рівень зайнятих у неформальному секторі економіки до загальної кількості зайнятих, %	22,8	22,8	22,6	23,4	25,1	26,2

Джерело: систематизовано за даними [3; 9].

в офіційному секторі; недосконалість законодавчої бази, яка регулює ринок праці та зайнятості; слабкий соціальний захист працівників; бажання бути більш самостійним і мати вільний час; трудова міграція населення; дистанційна робота, різні форми гнучкої зайнятості.

Тенденції ринку праці та зайнятості населення безпосередньо залежать від організаційного структурування бізнесу за розмірами підприємств та динаміки утворення організаційно-правових форм господарської діяльності. В Україні найбільш поширеною організаційно-правовою формою є товариства з обмеженою відповідальністю, які є формою об'єднання так званого малого капіталу. Як свідчать дані таблиці 5, їх кількість за 1996–2015 рр. збільшилася в 3,3 рази з 147,7 тис. до 488,2 тис. одиниць. Кількість форм об'єднання великого капіталу, а саме акціонерних товариств, за 1996–2015 рр. зменшилася з 30,9 тис. до 15,6 тис. одиниць.

Як свідчать дані таблиці 5, форми об'єднання, які здатні створити високопродуктивні інноваційні робочі місця (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації) в Україні представлені в незначній кількості. Так, на кінець 2015 року асоціацій налічувалося 2,3 тисячі, консорціумів – 66, концернів – 195, корпорацій – 560 одиниць. Таким чином, в Україні не спостерігається індустріальне структурування бізнесу, яке б було налаштоване на об'єднання виробництв і капіталів,

а навпаки, мають місце тенденції до утворення малих виробничих форм, що призводить до розпорошення фінансових ресурсів і малопродуктивної зайнятості населення на невеликих за розмірами підприємствах. В Україні на кінець 2015 року налічувалося лише 423 великих підприємства (або 0,02% загальної кількості суб'єктів господарювання, включаючи фізичних осіб-підприємців). Решта суб'єктів – це малий та середній бізнес (15,51 тис. суб'єктів середнього підприємництва; 1,958 млн суб'єктів малого підприємництва (з них 327,8 тис. малих підприємств та 1,63 млн фізичних осіб-підприємців) (табл. 6).

Тобто найбільше за кількістю в Україні налічується фізичних-осіб підприємців. До такої одноосібної організаційної форми діяльності приваблює те, що фізична особа-підприємець, яка працює на спрощеній системі оподаткування, має значно менше податкове навантаження, ніж працівники підприємств, що використовують загальну систему оподаткування.

За висновками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України саме низьке податкове навантаження спонукає багато підприємців, особливо тих, які належать до суб'єктів малого та середнього бізнесу, до реєстрації своїх працівників як фізичних осіб-підприємців, що працюють на спрощеній системі оподаткування для отримання так званої «економії» на податках і внесках до соціальних фондів. Результатом таких дій є незначні фіскальні надходження до бюджету та

Таблиця 5

Динаміка кількості суб'єктів господарювання України за організаційно-правовими формами, одиниць

	1996 р.	2000 р.	2004 р.	2007 р.	2010 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Товариство з обмеженою відповідальністю	147738	221905	302942	381205	374752	448537	453931	488205
Акціонерні товариства	30922	34942	34571	31993	21157	17344	15893	15571
Асоціація	1902	2516	2679	2953	2172	2290	2203	2260
Корпорація	332	609	798	849	637	604	565	560
Консорціум	51	57	77	84	62	66	64	66
Концерн	353	380	397	400	238	210	193	195

Джерело: систематизовано за даними Державної служби статистики України

Таблиця 6

Кількість підприємств та фізичних осіб-підприємців за їх розмірами (одиниць)

Роки	Суб'єкти великого підприємництва			Суб'єкти середнього підприємництва		
	усього	у тому числі		усього	у тому числі	
		підприємства	фізичні особи-підприємці		підприємства	фізичні особи-підприємці
2010	586	586		21338	20983	355
2011	659	659		21059	20753	306
2012	698	698		20550	20189	361
2013	659	659		19210	18859	351
2014	497	497		16618	15906	712
2015	423	423		15510	15203	307

Роки	Суб'єкти малого підприємництва			З них суб'єкти мікропідприємництва		
	усього	у тому числі		усього	у тому числі	
		підприємства	фізичні особи-підприємці		підприємства	фізичні особи-підприємці
2010	2162004	357241	1804763	2093688	300445	1793243
2011	1679902	354283	1325619	1608819	295815	1313004
2012	1578879	344048	1234831	1510776	286461	1224315
2013	1702201	373809	1328392	1637180	318477	1318703
2014	1915046	324598	1590448	1859887	278922	1580965
2015	1958385	327814	1630571	1910830	284241	1626589

Джерело: систематизовано на основі [1].

несправедлива конкуренція серед підприємств, які офіційно реєструють своїх працівників. Часто підприємці навмисно розділяються на менші підприємства, щоб використовувати спрощену систему оподаткування для уникнення від соціальних, податкових та облікових зобов'язань [12].

В Україні з 2010 року кількість великих підприємств зменшилася з 586 до 423 в 2015 році. З них 400 ведуть діяльність в сфері сільського господарства, промисловості, торгівлі або транспорту. Ще 11 підприємств представляють сектори будівництва, інформації і телекомунікації. В 2015 році кількість великих підприємств і суб'єктів середнього підприємництва скоротилася на 15% та 7% відповідно порівняно з 2014 роком (табл. 7). Більше 2000 компаній оголосили про банкрутство та розпочали процес ліквідації в 2014 та 2015 роках (база даних Вищого Господарського Суду України) [12]. В той же час зросла кількість суб'єктів мікропідприємництва: підприємств із 279 тис. до 284 тис. одиниць, фізичних осіб-підприємців — з 1,58 млн осіб до 1,63 млн осіб.

Зокрема, при тому, що великі підприємства в загальній кількості підприємств посідають лише 0,1–0,2%, вони створили робочі місця для 30–32% працюючого населення, середні підприємства в загальній

кількості підприємств займають лише 4–5,5%, але на них працює до 44% активного населення. Малі ж підприємства при тому, що становлять 95% від загальної кількості підприємств, створили робочі місця для 27% зайнятого населення (з них мікропідприємства, займаючи в загальній кількості підприємств 80–85%, забезпечили робочими місцями лише 11% працюючих).

Подрібнення бізнесу, яке негативно впливає на можливість створення високопродуктивних робочих місць, також простежується в групуванні показників підприємств за кількістю зайнятих на них працівників: до 9 осіб, з 10 до 50 осіб, від 50 до 250 осіб, більше 250 осіб (табл. 8).

Зокрема, підприємств з кількістю зайнятих до 9 осіб налічується 80–82% від загальної кількості організаційних утворень, а кількість працюючих на них становить лише 10–11%. На цьому фоні підприємств з кількістю зайнятих працівників 250 осіб і більше налічується лише 1%, але на них працює понад 50% від загальної кількості населення, яке займається економічною діяльністю. Таким чином, великі бізнес структури створюють основні робочі місця в національній економіці.

Відповідно до Закону України від 6 вересня 2012 р. № 5205-VI «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою ство-

Таблиця 7

Кількісні показники зайнятості на підприємствах України

	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Кількість підприємств за розмірами, одиниць						
великі підприємства	586	659	698	659	497	423
% до загальної кількості	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
середні підприємства	20983	20753	20189	18859	15906	15203
% до загальної кількості	5,5	5,5	5,5	4,8	4,7	4,4
малі підприємства	357241	354283	344048	373809	324598	327814
% до загальної кількості	94,3	94,3	94,3	95,0	95,2	95,5
з них мікропідприємства	300445	295815	286461	318477	278922	284241
% до загальної кількості	79,3	78,7	78,5	81,0	81,8	82,8
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	7958,2	7793,1	7679,7	7406,5	6298,5	5889,7
великі підприємства	2400,3	2449,0	2484,2	2383,7	1915,1	1708,6
% до загальної кількості	30,2	31,4	32,4	32,2	30,4	29,0
середні підприємства	3393,3	3252,6	3144,2	3012,1	2696,5	2604,7
% до загальної кількості	42,6	41,7	40,9	40,7	42,8	44,2
малі підприємства	2164,6	2091,5	2051,3	2010,7	1686,9	1576,4
% до загальної кількості	27,2	26,9	26,7	27,1	26,8	26,8
з них мікропідприємства	832,6	788,9	788,2	795,3	723,5	691,4
% до загальної кількості	10,5	10,1	10,3	10,7	11,5	11,7

Джерело: систематизовано на основі [1].

рення нових робочих місць» передбачається державна підтримка інвестиційних проектів, зокрема лізингових, які відповідають таким критеріям [5]: а) загальна кошторисна вартість перевищує суму, еквівалентну: 3 млн євро — для суб'єктів великого підприємництва; 1 млн євро — для суб'єктів середнього підприємництва; 500 тис. євро — для суб'єктів малого підприємництва; б) кількість створених нових робочих місць для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах, має перевищувати: 150 — для суб'єктів великого підприємництва; 50 — для суб'єктів середнього підприємництва; 25 — для суб'єктів малого підприємництва; в) середня заробітна плата працівників не менш як у 2,5 рази повинна перевищувати розмір мінімальної заробітної плати.

Політика створення продуктивних робочих місць, які здатні впливати на інноваційну діяльність та забезпечити сталий розвиток, активно проводиться в ЄС. Як свідчить світова практика, упродовж останніх десятиліть на функціонування ринку праці економічно розвинених країн ЄС впливали такі чинники, як глобалізація, розвиток наукоємних та інформаційних галузей економіки, зростання впливу соціальної згуртованості на вирішення соціально-економічних проблем у сфері зайнятості [7, с. 203]. У багатьох країнах

ЄС змінено концептуальні підходи щодо реалізації політики у сфері зайнятості, які полягають в переході від політики стимулювання попиту до політики стимулювання пропозиції робочої сили [7, с. 204].

Стратегія «Європа 2020» встановлює три основні пріоритети зростання економіки: соціально-інтегроване (inclusive) зростання, що дозволить підвищити рівень зайнятості населення, досягти соціального миру та згоди в суспільстві; стійке (sustainable) зростання, що передбачає розбудову економіки, заснованої на ефективному використанні ресурсів, екології та справедливій конкуренції; розумне (smart) зростання як базу для розвитку економіки, заснованої на знаннях та створенні інновацій [14].

Одним із пріоритетних завдань в Стратегії «Європа 2020» визначено розбудову конкурентноспроможної «нової європейської економіки знань» і забезпечення повної зайнятості економічно активного населення. У стратегії «Європа 2020» передбачені дуже важливі завдання, які необхідно реалізувати до 2020 року: працевлаштування 75% населення віком від 20 до 64 років; кількість людей, що перебувають на межі бідності, має скоротитися на 20 млн осіб; інвестування 3% ВВП країн ЄС в наукові дослідження, пошук та впровадження новітніх технологічних укладів; частка тих,

Таблиця 8

Групування окремих показників підприємств за кількістю зайнятих працівників

	Роки	Підприємства з кількістю зайнятих працівників до 9 осіб	Підприємства з кількістю зайнятих працівників від 10 до 49 осіб	Підприємства з кількістю зайнятих працівників від 50 до 249 осіб	Підприємства з кількістю зайнятих працівників 250 осіб і більше
Кількість підприємств, одиниць	2012	284834	60940	15577	3584
	2013	316533	58738	14612	3444
	2014	277096	48462	12455	2988
	2015	282272	46340	11992	2836
<i>у % до загального показника</i>	2012	78,0	16,7	4,3	1,0
	2013	80,5	14,9	3,7	0,9
	2014	81,3	14,2	3,6	0,9
	2015	82,2	13,5	3,5	0,8
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	2012	757,3	1300,4	1582,3	4039,7
	2013	745,7	1246,7	1498,3	3915,8
	2014	683,1	1004,1	1268,6	3342,7
	2015	648,7	921,5	1207,9	3111,6
<i>у % до загального показника</i>	2012	9,9	16,9	20,6	52,6
	2013	10,1	16,8	20,2	52,9
	2014	10,9	15,9	20,1	53,1
	2015	11,0	15,7	20,5	52,8

Джерело: систематизовано на основі [1].

хто не закінчує середню школу, не має перевищувати 10% і щонайменше 40% молоді повинні мати вищу освіту.

Таким чином, високопродуктивна інноваційна зайнятість стає пріоритетом номер один в розвиненому суспільстві.

Висновки та пропозиції. Головним фактором стабільного зростання національної економіки має стати гарантована індустріальна зайнятість населення. В Україні необхідно створити значну кількість високопродуктивних офіційних робочих місць з високою оплатою праці у формальному секторі національної економіки. Але це не можливо в умовах подрібнення бізнесу та існування великої кількості малих організаційних форм господарської діяльності. Досягти позитивних результатів та сталого розвитку національної

економіки можна за рахунок стимулювання на державному рівні таких організаційних форм, які здатні забезпечити високу інноваційну активність підприємств та конкурентоспроможність національної економіки. Державна політика зайнятості населення має бути тісно пов'язана із процесами організаційного структурування підприємництва, завданнями інноваційно-індустріального розвитку галузей та базуватися на ідеї перерозподілу працівників із низькопродуктивних галузей в більш продуктивні. Для цього необхідно змінити пропорції між малими, середніми та великими підприємствами та стимулювати продуктивну зайнятість на великих підприємствах, які функціонують у формі акціонерних компаній, холдингів, вертикальних і горизонтальних корпорацій, кластерів тощо.

Література

1. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва / Статистичний збірник / Державна служба статистики України, 2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Діяльність суб'єктів господарювання / Статистичний збірник / Державна служба статистики України, 2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
3. Економічна активність населення України 2015 / Статистичний збірник / Державна служба статистики України. — К.: Державна служба статистики України, 2016. — 197 с.
4. Закон України від 5 липня 2012 р. № 5067-VI «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5205-VI «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Нартюк О. В. Стратегія «Європа 2020» як складова механізму сприяння зайнятості населення у країнах ЄС / О. В. Нартюк // Соціально-трудова відносина: теорія та практика. — 2015. — № 2 (10). — С. 201–207.
8. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Статистичний збірник / Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
9. Праця України 2015 / Статистичний збірник // Державна служба статистики України. — К.: Державна служба статистики України, 2016. — 336 с.
10. Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України / Аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень // А. П. Павлюк, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська, О. О. Молдован [та ін.]. — К.: НІСД, 2013. — 48 с.
11. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»: Постанова ВР України / Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 11. — 148 с.
12. Стратегія розвитку малого та середнього підприємництва на 2017–2020 роки / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
13. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А. П. Павлюк, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. — К.: НІСД, 2012. — 104 с.
14. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth: [Electronic resource] / European Commission. — 2010. — Access Mode: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.
15. The Global Competitiveness Index / Insight Report / World Economic Forum // Committed to improving the state of the World <<http://www.weforum.org>>.

References

1. Dyalnist subiektov velikogo, seredniogo a malogo mikropidpriemnitstva [Activities of subjects of large, medium, small and microenterprises] / Statistical data collection / State Statistics Committee of Ukraine, 2016. [Electronic resource]. — Mode of access: <http://ukrstat.gov.ua>
2. Dyalnist subiektov gospodaryuvannya [Activities of business entities] / Statistical data collection. / State Statistics Service of Ukraine, 2016. [Electronic resource]: — Mode of access: <http://ukrstat.gov.ua>
3. Ekonomichna aktyvnist naseleння Ukrainy u 2015 r. [Economic activity of the population of Ukraine in 2015]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2016.
4. Zakon Ukrainy vid 5 lypnya 2012 r. № 5067 «Pro zainyatist naseleння» [Law of Ukraine dated July 5, 2012 No. 5067 «On employment of the population»] [Electronic resource]. — Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Zakon Ukrainy vid 6 veresnya 2012r. № 5205 «Pro stimulyuvannya investitsynoy diyalnosti u prioritetnyh galyuzhyah ekonomiki z metoyu stvorennya novih rabochih mist [Law of Ukraine dated September 6, 2012 № 5205 «On stimulation of investment activity in priority sectors of the economy in order to create new workplaces»] [Electronic resource]. — Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Nakaz Ministerstva ekonomiki Ukraini Nakaz vidv 02.03.2007 № 60 «Pro zatverdzhennya Metodiki rozrakhunku rivnya ekonomichnoi bezpeki Ukrainy» [Order of the Ministry of Economy of Ukraine dated 02.03.2007 No. 60 «On Approval of the Methodology for Calculating the Level of Economic Security of Ukraine»] [Electronic Resource]. — Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Nartyuk O.V. Strategiya «Evropa 2020» yak skladova mekhanizmu spriyannya zaynyatosti naseleння u krainah ES // [Nartyuk O.V. Strategy «Europe 2020» as a component of the mechanism for promoting employment in EU countries] /

O. V. Nartyuk // Sotsialno-trudovy vidnosiny: teoriya ta praktika [Social-labor relations: theory and practice]. – 2015. – No. 2 (10). – P. 201–207.

8. Naukova ta innovatsiyna diyalnist v Ukraini / Statistichniy zbirnik / Ofitsialniy sait Derzhavnoi sluzhbi statistiki Ukrainy. [Scientific and innovation activity in Ukraine / Statistical data collection / Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. [Electronic resource]. – Access mode: <<http://ukrstat.gov.ua>>

9. Pratsya Ukrainy 2015 / Statistichniy zbirnik / Derzhavna sluzhba statistiki Ukrainy. [Labor of Ukraine 2015 / Statistical data collection / State Statistics Service of Ukraine]. – K.: State Statistics Service of Ukraine, 2016. – 336 p.

10. Priority investitsiynoy politiki u konteksti modernizatsii ekonomiki Ukrainy / Analitichna dopovid / Natsionalniy institute strategichnih doslidzhen / [Priorities of investment policy in the context of modernization of the Ukrainian economy / Analytical report / National Institute for Strategic Studies] / A. P. Pavlyuk, D. S. Katrytska, Ya. V. Belinska, O. O. Moldovan [and others]. – K.: NISD, 2013. – 48 p.

11. Pro rekomendatsii parlamentskyh slukhan na temu «Strategiya innovatsiynogo rozvitku Ukraini na 2010–2020 roki v umovah globalizatsiynih vyklikov»: Postanova VR Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoy Rady Ukrainy. [About the Recommendations of the Parliamentary Discussions on the theme: «The Strategy of Innovation Development of Ukraine for 2010–2020 in the context of globalization challenges»: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine] // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. – 2011. – No. 11. – 148 p.

12. Strategiya rozvitku malogo ta seredniogo pidpriemnitstva na 2017–2020 roki / Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 travnya 2017 r. [Strategy for the development of small and medium enterprises for 2017–2020] / Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated May 24, 2017 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

13. Strukturni peretvorennya v Ukraini: peredumovy modernizatsii ekonomiki [Structural transformations in Ukraine: pre-conditions for modernization of the economy] / A. P. Pavlyuk, D. S. Katrytska, Ya. V. Belinsky [and others]; Ed. Ya. A. Zhalila. – K.: NISD, 2012. – 104 p.

14. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth: [Electronic resource] // European Commission. – 2010. – Access Mode: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

15. The Global Competiveness Index / Insight Report / World Economic Forum / Committed to improving the state of the World <<http://www.weforum.org>>